

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 4.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.4.67>

УДК 368.01

О. В. Прокоф'єва,

к. е. н., доцент кафедри страхування, банківської справи та ризик-менеджменту, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-3715-3558>

В. М. Юхименко,

к. е. н., асистент кафедри страхування, банківської справи та ризик-менеджменту, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8705-0454>

ПІДХОДИ ДО ІНВЕСТИВАННЯ ТА РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ РИНКУ

O. Prokofieva,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Insurance, Banking and Risk Management, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

V. Yukhumenko,

PhD in Economics, Assistant of the Department of Insurance, Banking and Risk Management, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

APPROACHES TO INVESTMENT AND RISK MANAGEMENT TO ENSURE A STABLE FINANCIAL POSITION IN A VOLATILE MARKET

Нестабільність ринку може негативно впливати на фінансовий стан інвесторів. Для того, щоб забезпечити стійкість у таких умовах, важливо використовувати правильні підходи до інвестування та ризик-менеджменту. Мета – дослідити існуючі підходи до управління ризиками інвестування в системі економічної та фінансової безпеки в умовах нестабільності ринку. Краще розуміння ризику в його різних формах допоможе інвесторам дізнатися про різні можливості, компроміси та витрати, пов'язані з різними інвестиціями. Управління ризиками неминуче в житті кожної людини. Тому необхідно мати здатність протистояти ризику та долати його. Основна перевага управління інвестиційними ризиками полягає в тому, що воно мінімізує ризик втрат. Якщо одна інвестиція працює погано, інші інвестиції можуть працювати краще, тим самим зменшуючи інвестиційні втрати. Моніторинг та аналіз є неминучими для успішного управління ризиками. Управління ризиками - це безперервний процес. Тому постійний моніторинг та аналіз ризиків є невід'ємною частиною для кращого управління ризиками в майбутньому. Цей документ є відправною точкою для інвесторів або інвестиційних менеджерів для створення своїх стратегій управління ризиками. Управління інвестиційними ризиками вчить, як заробляти більше, ризикуючи менше. Це секрет безпечного та стабільного отримання прибутку за будь-яких ринкових умов. Якщо фінансова безпека є головною метою, то на управлінні інвестиційними ризиками слід зосередитися в першу чергу. Істина полягає в тому, що інвестиційні навички та знання будуть відомі з результатів інвестування. Важливість або використання управління інвестиційними ризиками: економія часу, витрат і зусиль; допомога у відкритті нових інвестиційних можливостей; допомога у прийнятті кращих рішень, прогножуючи можливі загрози та можливості. Зрозуміло, що хороший план управління ризиками є основою для успіху будь-якої інвестиції.

In the context of growing global financial uncertainty and market volatility, effective investment approaches and comprehensive risk management systems have become critical for maintaining financial stability. This paper examines the theoretical and practical foundations of investment risk and the mechanisms for mitigating it within the framework of sustainable economic and financial security. It explores the nature of different types of risks, such as market, interest rate, currency, liquidity, concentration, credit, reinvestment, inflation, horizon, and foreign investment risks, highlighting how each can influence investment outcomes under unstable market conditions.

The study emphasizes the importance of behavioral finance in understanding investor decision-making and risk perception, noting that risk tolerance varies significantly among individuals and organizations. The process of risk management is presented as a five-stage model, including risk identification, analysis, assessment, treatment, and monitoring. Each stage is examined in detail, emphasizing the significance of communication, stakeholder involvement, and transparency in risk reporting.

Particular attention is given to diversification, asset allocation, portfolio rebalancing, and protective strategies such as trend-following, position sizing, and stop-loss orders. These methods are proposed as essential tools for investors seeking to minimize losses while maximizing returns. Furthermore, the article outlines three guiding principles of risk management—forecasting, adaptability to extreme market shifts, and role clarity among investment managers and clients—which collectively support informed decision-making and resilience in investment planning.

The study concludes that while risk is inherent in all investment activities, implementing a structured and dynamic risk management approach significantly enhances an investor's ability to respond to market fluctuations. Future research should continue to explore adaptive strategies and digital tools that can further refine the precision and responsiveness of investment risk assessment in real time.

Ключові слова: інвестування, ризик-менеджмент, аналіз, підходи, нестабільність ринку.

Keywords: investment, risk management, analysis, approaches, market volatility.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Інвестиції вважаються безризиковими, якщо фактична та очікувана дохідність збігаються. З іншого боку, інвестиція вважається ризикованою, якщо її дохідність значно коливається. Очікувана дохідність залежить від типу цінних паперів, в які здійснюються інвестиції. Чим більша різниця між очікуваною та фактичною прибутковістю, тим ризикованішою є інвестиція. Приймаючи інвестиційні рішення, важливо правильно оцінити рівень ризику, пов'язаного з різними типами цінних паперів, доступних для інвестування. Основним недоліком управління ризиками є складність його впровадження, оскільки збір інформації, що стосується стратегічних планів, займає багато часу. Програма управління ризиками допоможе передбачити ризик, побудувати кращий захист і тим самим зменшити відповідальність.

Для вирішення поставлених завдань у процесі дослідження використовувалися загальнонаукові і спеціальні методи наукового пізнання, а саме: логіко-історичний метод, методи системного аналізу та узагальнення, абстрактно-логічний метод.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наразі світові та вітчизняні науковці здійснили досить багато досліджень та публікацій в сфері ризик-менеджменту, оскільки цей сегмент ринку є дуже актуальний.

Дослідженню питань інвестування та ризик-менеджменту в системі економічної та фінансової безпеки присвячено праці багатьох дослідників, серед яких: Герасименко О. М. [1], Зачосова Н. В., Коваль О. В., Шевченко В. В. [2], Кондратенко Н., Писаревський І., Боровик М. [3],

Мусієнко В. О., Зінченко М. Е. [4], Назаренко С. А., Носань Н. С. [5], Овандер Н. [6] та інші.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження існуючих підходів до управління ризиками інвестування в системі економічної та фінансової безпеки в умовах нестабільності ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Різновидами ринкових ризиків є фондовий, процентний та валютний ризики.

Фондовий ризик: стосується інвестицій в акції. Ринкова ціна акцій завжди змінюється залежно від попиту та пропозиції. Фондовий ризик виникає в результаті падіння ринкових цін.

Процентний ризик: це ризик, який застосовується до інвестицій, зроблених у боргові інструменти, такі як облігації, векселі тощо. Через зміну процентної ставки існує ризик втрати грошей.

Валютний ризик: застосовується у випадку іноземних інвестицій. Тут існує ризик втрати грошей через коливання обмінного курсу. Коли здійснюються інвестиції, вони піддаються різним видам ризиків, і різні ризики можуть по-різному впливати на прибутковість інвестицій.

Ризик ліквідності

Це ризик, при якому інвестору важко продати інвестиції за справедливою ціною. Коли інвестору потрібні гроші, він змушений погоджуватися на продаж інвестицій за нижчою ціною.

Ризик концентрації

Це ризик, який виникає через концентрацію грошей в одній інвестиції або в одному типі інвестицій. Ризик концентрації можна зменшити, диверсифікуючи інвестиції, розподіляючи ризик між різними типами інвестицій, галузями та географічними регіонами.

Кредитний ризик

Це ризик, на який наражається державна установа або компанія, яка стикається з фінансовою кризою і має труднощі з виплатою відсотків або погашенням основної суми за випущеними ними облігаціями.

Ризик реінвестування. Ризик реінвестування виникає через ризик втрат від реінвестування основної суми та регулярних відсоткових платежів за нижчими відсотковими ставками. Ризик реінвестування впливає, коли відсоткова ставка падає. Його можна уникнути, якщо інвестор має намір витратити відсоткові платежі або основну суму в момент погашення [7].

Інфляційний ризик

Це ризик, який виникає через інфляцію. Вона знижує купівельну спроможність грошей з часом. Ризик втрати купівельної спроможності виникає через те, що вартість інвестицій не відповідає рівню інфляції. Акції та нерухомість є альтернативними варіантами інвестування, оскільки ціни на них також зростають відповідно до інфляції.

Ризик горизонту

Ризик горизонту – це ризик, який може скоротити інвестиційний горизонт через непередбачувану подію. Наприклад, такою подією може бути втрата роботи, що може змусити інвестора продати інвестиції, які він планував утримувати протягом тривалого часу.

Ризик іноземних інвестицій

Застосовується у випадку купівлі іноземних інвестицій. Ризик втрат виникає при здійсненні інвестицій в іноземні країни. Різні види ризику слід враховувати на різних етапах інвестування для досягнення різних інвестиційних цілей.

Важливий аспект в рівняння ризику внесла сфера поведінкових фінансів, тобто те, як люди по-різному бачать різницю між прибутками і збитками.

Управління ризиками – це процес оцінки ризиків, що існують в інвестиціях, а потім управління цими ризиками. Це відбувається тому, що він може зменшити або збільшити ризик залежно від фінансових цілей інвесторів.

Хоча ризик спрямований у майбутнє, бухгалтерський облік спрямований у минуле і спирається на історичні витрати, пов'язані з подіями,

що відбулися в минулому. Бухгалтерська інформація може інформувати інвесторів про стан фондового ринку, банкрутство, корпоративні фонди, волатильність тощо. Крім того, фінансова звітність містить багато корисної інформації про ризики, невизначеності та ставки дисконтування [8].

Всі інвестиції несуть в собі певний ступінь ризику. Краще розуміючи природу ризику і вживаючи необхідних заходів для управління цими ризиками, можна опинитися в кращому становищі.

Важливість або використання управління інвестиційними ризиками:

- ✓ економія часу, витрат і зусиль;
- ✓ допомога у відкритті нових інвестиційних можливостей;
- ✓ допомога у прийнятті кращих рішень, прогнозуючи можливі загрози та можливості. Зрозуміло, що хороший план управління ризиками є основою для успіху будь-якої інвестиції.

В основному, існує три принципи управління інвестиційними ризиками, які можна застосувати майже скрізь [4-6].

Принцип 1. Прогнозування майбутнього. Здійснення правильних прогнозів – це завдання, головним чином, коли йдеться про майбутнє. Компанії з управління активами роблять такі прогнози, і їм за це платять, і кожному прогнозу притаманний певний рівень помилок. Управління інвестиційними ризиками намагається зрозуміти ці рівні і використовувати це розуміння в процесі прийняття рішень, пам'ятаючи про невизначеність [9].

Принцип 2. Фінансові ринки завжди стикаються з масовим відхиленням від нормальної поведінки; тут правила чітко визначені і відомі заздалегідь. Управління інвестиційними ризиками повинно враховувати ймовірність великих змін режиму [9].

Принцип 3: Чіткість є обов'язковою. Третій принцип надає більшого значення чіткому розподілу обов'язків між інвестиційними менеджерами та їхніми клієнтами. Клієнт повинен мати чітке уявлення про рішення, які він повинен приймати, і рішення, які він може залишити інвестиційним

менеджерам. Всі сторони, що мають справу з капіталом клієнта, повинні знати про свої обов'язки, щоб вони могли діяти швидко і чітко [9].

Процес управління ризиками складається з п'яти етапів.

Крок 1: Визначте ризик

Це є основою управління ризиками. Ідентифікація ризиків вимагає знання компанії, ринку, на якому вона працює, правового, соціального, економічного та політичного середовища, в якому вона веде бізнес, тощо. Для кожного виявленого ризику необхідно чітко визначити його джерела або причини і добре задокументувати [10].

Крок 2: Аналіз ризиків

Після того, як ризик визначено, наступним кроком є оцінка можливого впливу кожного ризику та ймовірності його настання. Під час аналізу ризиків дуже важливо зробити найбільш обґрунтовані припущення або висновки, щоб належним чином впровадити процес управління ризиками. Основною проблемою в аналізі ризиків є визначення частоти їх виникнення, оскільки важко отримати статистичну інформацію про всі види минулих подій [10].

Крок 3: Оцінка ризиків. Оцінка ризиків визначає толерантність кожного ризику, тобто, який ризик потребує лікування, а який - більш пріоритетний. Цього можна досягти, порівнюючи ризики за ступенем їхньої серйозності та наслідків [10].

Крок 4: Обробка ризиків. Це безперервний процес, під час якого оцінюються індивідуальні методи лікування ризиків, щоб визначити, чи знаходяться залишкові рівні ризику на прийнятному рівні. Найбільш підходяще лікування обирається на основі співвідношення витрат і користі. У деяких випадках подальше лікування може бути неможливим або недоступним. Таким чином, залишковий ризик може бути прийнятий і повідомлений [10].

Крок 5: Моніторинг та огляд. Управління ризиками - це безперервний процес, в якому ризики постійно відстежуються і переглядаються для

успішної реалізації прийнятої бізнес-стратегії. Цей крок є важливим для кращого управління ризиками в майбутньому [10].

Комунікація та консультації є важливими якостями управління ризиками. Управління ризиками неможливе без комунікації та консультацій. Це неминуче і на практиці відбувається на кожному етапі процесу управління ризиками.

Формальне звітування про ризики є одним із способів комунікації про ризики. Інформування про ризики має наступні переваги:

- ✓ заохочує залучення зацікавлених сторін та підзвітність;
- ✓ допомагає отримати максимум інформації для зменшення невизначеності;
- ✓ задовольняє потреби зацікавлених сторін у звітності;
- ✓ забезпечує використання всіх необхідних знань для інформування на кожному етапі процесу;
- ✓ допомагає задовольнити різні комунікаційні потреби та вимоги зацікавлених сторін [6].

Диверсифікація інвестицій означає інвестування в різноманітні цінні папери в межах класів активів, галузей і навіть географічних регіонів. Добре диверсифікований інвестиційний портфель допоможе компенсувати падіння вартості одного активу за рахунок зростання вартості іншого.

Зазвичай, інвестиційні активи, що зростають, мають певну короткострокову волатильність. Тому не потрібно панікувати, коли ринок падає – подумайте, чи є ще шанси досягти довгострокових цілей.

Баланс активів може змінюватися залежно від прибутків або збитків. Це також може зменшити різноманітність портфеля. Якщо якийсь актив занадто далеко відійшов від своєї мети, необхідно збалансувати портфель, продавши частину активів одного типу і купивши більше іншого.

Для розробки плану або вибору відповідних фінансових продуктів зверніться за фінансовою порадою, оскільки апетит до ризику може бути дуже важливим.

Іншим способом управління ризиком є розподіл ризику, а також потенційного прибутку з іншими людьми, організаціями або навіть з третіми особами.

Цей варіант є найкращим, коли неможливо запобігти або мінімізувати ризик. Іноді краще прийняти певний ризик, коли потенційні втрати є меншими або коли потенційна вигода є гідною.

Ризик можна певною мірою контролювати за допомогою превентивних та детективних дій. Превентивні дії спрямовані на те, щоб запобігти виникненню ситуації з високим рівнем ризику, в той час, як детективні дії полягають у повторній перевірці фінансових звітів та проведенні тестів на безпеку перед тим, як інвестувати у великих масштабах.

У випадку з інвестуванням існують різні способи вчинення злочину. По-перше, інвестувати в акції успішних компаній, сподіваючись, що вони і надалі будуть демонструвати високі показники. По-друге, чекати досягнення об'єктом інвестування певної вартості або ціни на основі технічного та фундаментального аналізу. Незалежно від обраного методу, кінцевою метою є примноження капіталу.

Нижче наведені найкращі стратегії захисту грошей в грі в інвестування або 5 способів захисту:

1. Слідуйте за трендом: Один із способів управління інвестиціями - слідувати за трендом, тобто купувати лише ті акції, які мають тенденцію до зростання, і продавати їх, коли вони порушують лінію тренду. Лінії тренду можна намалювати, з'єднавши на графіку серію максимумів і мінімумів або використовуючи ковзаючу середню, наприклад, 50-денну або 200-денну, яка виступає в якості підтримки.

2. Ребалансування: Це метод, прийнятий довгостроковими інвесторами для управління ризиком, тобто шляхом періодичного продажу інвестицій в акції, які не приносять бажаного результату. Він базується на принципі купівлі за низькими цінами та продажу за високими.

3. Визначення розміру позиції: Це ще один спосіб грати в обороні. Багато інвесторів використовують цей тип підходу, коли вони вирішують не вкладати кошти в інвестиції, які є більш ризикованими, ніж інші, або вкладати лише невелику частину капіталу в більш ризиковані сектори. Найпростіший спосіб зменшити ризик на фондовому ринку - перевести частину капіталу в готівку.

4. Ордер стоп-лосс: Це ще одна захисна дисципліна для обмеження збитків від інвестицій шляхом розміщення у брокера стоп-лосс ордеру, який автоматично розпродасть всі або частину акцій, якщо ціна впаде нижче заздалегідь визначеного рівня. За допомогою цього методу можна значною мірою обмежити втрату капіталу.

5. Диверсифікація: Це також стратегія обмеження інвестиційного ризику, і вона працює тільки в тому випадку, якщо класи активів або сектори не корелюють між собою. Це означає, що збільшення в одному з них не призводить до зменшення в іншому, а при диверсифікованих інвестиціях обов'язково слід звертати увагу на нещодавні показники, а не покладатися на минулі показники [4-7].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Ризик неминучий для успіху будь-якої інвестиції, але розуміння того, як управляти ризиком і отримувати прибуток, є чимось складним. Особливість ризику полягає в тому, що він час від часу змінюється, а отже, управління ризиком буде доречним там, де він динамічний і розвивається. Моніторинг та аналіз є неминучими для успішного управління ризиками. Управління ризиками - це безперервний процес. Тому постійний моніторинг та аналіз ризиків є невід'ємною частиною для кращого управління ризиками в майбутньому. Цей документ є відправною точкою для інвесторів або інвестиційних менеджерів для створення своїх стратегій управління ризиками. Управління інвестиційними ризиками вчить, як заробляти більше, ризикуючи менше. Це секрет безпечного та стабільного отримання прибутку за будь-яких ринкових умов. Якщо фінансова безпека є головною метою, то

на управлінні інвестиційними ризиками слід зосередитися в першу чергу. Істина полягає в тому, що інвестиційні навички та знання будуть відомі з результатів інвестування.

Література

1. Герасименко О. М. Ризик-орієнтоване управління в системі економічної безпеки підприємства: дис. д-ра екон. наук.: 21.04.02. Київ, 2021. 667 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/disertatsiji-avtoreferati-vidguki/gerasimenko_2021-disertatsija.pdf
2. Зачосова Н. В., Коваль О. В., Шевченко В. В. Стратегічне управління ризиками в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання в умовах Індустрії 4.0. Проблеми системного підходу в економіці. 2020. No 5 (79). С. 47-51. URL: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2020-5-6>
3. Кондратенко Н., Писаревський І., Боровик М. Теоретико-методичні аспекти управління фінансовими ризиками промислових підприємств. Економіка та суспільство. 2022. No 40. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-57>
4. Мусієнко В. О., Зінченко М. Е. Технологія ризик-менеджменту як елемент системи забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання. Економічний вісник Дніпровської політехніки. 2020. No 3. С. 98-108. URL: <https://doi.org/10.33271/ebdut/71.098>
5. Назаренко С. А., Носань Н. С. Ризик-менеджменту господарській діяльності малих підприємств: сучасні імперативи. Modern Economics. 2020. No 23. С. 143-147. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.v23\(2020\)-23](https://doi.org/10.31521/modecon.v23(2020)-23)
6. Овандер Н. Огляд міжнародних та українських стандартів з управління ризиками з погляду сучасних викликів та загроз. Економіка та суспільство. 2021. No 27. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-26>
7. Trusova N., Vasyl'yeva O., Kolokolchykova I., Konovalenko A., & Herasymenko I. (2022). Marketing support of corporate social responsibility of

agri-food enterprises. Scientific Horizons. 2022. Vol. 25(7). P. 101-114. [https://doi.org/10.48077/scihor.25\(7\).2022.101-114](https://doi.org/10.48077/scihor.25(7).2022.101-114).

8. Коноваленко А. С. Взаємодія суб'єктів маркетингового механізму. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2020. Вип. 1, № 21. С. 129-136.

9. Remeikienė R. and Gasparėnienė, L. Green farming development opportunities: The case of Lithuania, *Oeconomia Copernicana*. 2017. Vol. 8(3). P. 401-416.

10. Тебенко В. М., Болтянська Л. О. Проблеми та тенденції розвитку внутрішньої торгівлі Запорізької області. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 17.

References

1. Herasymenko, O.M. (2021), "Risk-oriented management in the system of economic security of an enterprise", Abstract of Doctor dissertation, Economy, Kyiv, Ukraine, available at: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/disertatsiji-avtoreferati-vidguki/gerasimenko_2021-disertatsija.pdf (Accessed 05 Apr 2025).

2. Zachosova, N.V. Koval', O.V. and Shevchenko, V.V. (2020), "Strategic risk management in the system of economic security of business entities in the conditions of Industry 4.0", *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, vol. 5 (79), pp. 47-51. <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2020-5-6>

3. Kondratenko, N. Pysarevs'kyj, I. and Borovyk, M. (2022), "Theoretical and methodological aspects of managing financial risks of industrial enterprises", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 40. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-57>

4. Musiienko, V.O. and Zinchenko, M.E. (2020), "Risk management technology as an element of the system of ensuring the economic security of a business entity", *Ekonomichnyj visnyk Dniprovs'koi politekhniki*, vol. 3, pp. 98-108. <https://doi.org/10.33271/ebdut/71.098>

5. Nazarenko, S.A. and Nosan', N.S. (2020), "Risk management of small business activities: modern imperatives", Modern Economics, vol. 23, pp. 143-147. [https://doi.org/10.31521/modecon.v23\(2020\)-23](https://doi.org/10.31521/modecon.v23(2020)-23)
6. Ovander, N. (2021), "Review of international and Ukrainian standards for risk management in terms of modern challenges and threats", Ekonomika ta suspil'stvo, vol. 27. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-26>
7. Trusova, N. Vasyl'yeva, O. Kolokolchykova, I. Konovalenko, A. and Herasymenko, I. (2022), "Marketing support of corporate social responsibility of agri-food enterprises", Scientific Horizons, vol. 25 (7), pp. 101-114. [https://doi.org/10.48077/scihor.25\(7\).2022.101-114](https://doi.org/10.48077/scihor.25(7).2022.101-114).
8. Konovalenko, A.S. (2020), "Interaction of marketing mechanism entities", Ekonomichnyj chasopys Skhidnoievropejs'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrainky, vol. 1, no. 21, pp. 129-136.
9. Remeikienė, R. and Gasparėnienė, L. (2017), "Green farming development opportunities: The case of Lithuania", Oeconomia Copernicana, vol. 8 (3), pp. 401-416.
10. Tebenko V.M. and Boltians'ka L.O. (2017), "Problems and trends in the development of domestic trade in Zaporizhia region", Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky, vol. 17.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2025 р.